

в Україні : матеріали Причорноморської регіональної науково-практичної конференції професорсько-викладацького складу (м. Миколаїв 17-19 квітня 2024 р.) / Обліково-фінансовий факультет. Миколаїв : МНАУ, 2024. С.49-52.

Снитко Іван – кандидат історичних наук, старший науковий співробітник КП Миколаївський обласний краєзнавчий музей.

ВИЗНАЧЕНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ДОСЛІДНИК АНТИЧНОЇ НУМІЗМАТИКИ ВЛАДИЛЕН АНОХІН.

В тезах висвітлюється життя та наукова діяльність визначного українського фахівця світового рівня в галузі античної нумізматики В.О. Анохіна. Підкреслюється його роль у вивченні монетної справи Ольвії, Херсонесу Таврійського, давньогрецьких міст Боспорського та Понтійського царств за античної доби.

Владилен Опанасович Анохін народився в селі Дубенка Ульяновського району Калузької області 13 лютого 1930 року в родині селянина. У 1932 році сім'я переїхала в місто Орел, де він закінчив школу в 1949 році. У тому ж 1949 році Владилен Опанасович почав навчатися на історичному факультеті Київського держуніверситету ім. Т. Г. Шевченка із спеціалізацією на кафедрі археології та музеєзнавства і закінчив його в 1954 році.

Після закінчення університету був направлений на роботу до Музею печерних міст м. Бахчисарая. Потім, через сімейні обставини, переїхав до міста Севастополь, де спочатку працював в Музеї Чорноморського флоту, а пізніше науковим співробітником Херсонеського музею. Саме працюючи в Херсонеському музеї Владилен Опанасович по справжньому захопився вивченням античної нумізматики і, перш за все, на початку своїх власних наукових пошуків, монетною справою Херсонесу Таврійського римського часу.

У листопаді 1957 року В.О. Анохін поступає до аспірантури Інституту археології АН СРСР в м. Москва за фахом "нумізматика", яку успішно закінчив у жовтні 1960 року. Вже у 1964 р. Владилен Опанасович з успіхом захистив кандидатську дисертацію «Монетное дело Херсонеса I – III вв. н. э.». Його науковим керівником був видатний рядянський вчений, автор чисельних наукових та науково-популярних праць з античної історії, епіграфіки та нумізматики, широко відомий в СРСР та далеко за його межами, доктор історичних наук Дмитро Борисович Шелов.

Після закінчення аспірантури Владилен Опанасович Анохін переїздить до міста Київ. З листопада 1960 р. він багато років постійно працював у Відділі античної археології Інституту археології: з 1960 р. молодшим, 1966–2010 рр. старшим та провідним науковим співробітником. Після виходу на пенсію Владилен Опанасович продовжував працювати у Відділі античної археології

за контрактом до травня місяця 2011 року. Основний напрям наукових інтересів — антична нумізматика, зокрема класифікація нумізматичних матеріалів, встановлення хронології монетних емісій і грошово-вагових систем, історія технології монетного виробництва з виходом на загальноісторичні проблеми розвитку античних полісів Північного Причорномор'я та Боспорського царства, їх економічного потенціалу. На основі нумізматики та в поєднанні з епіграфічними даними, відомостями писемних і археологічних джерел В. О. Анохін висував свої власні оригінальні версії, стосовно вирішення найважливіших історичних питань, таких як специфіка правління скіфського царя Атея та боспорського царя Асандра, Понтійська експедиція Перікла та Ламаха, загальна історія Боспору Кімерійського та ін.

Перша монографія Владилена Опанасовича, що вийшла у м. Київ в 1977 році [1] викликала неабиякий інтерес у колі фахівців. Ця його перша велика праця цілком висвітлила неординарний підхід автора до вивчення нумізматичних пам'яток. Він розглянув не тільки звичайну типологію монет за їх технічними характеристиками та іконографією, але й на хронологічній базі монетних емісій, визначення грошово-вагових систем і організації монетного виробництва, використав нумізматичний матеріал для більш глибокого вивчення питань історії та економічного розвитку Херсонеса Таврійського впродовж майже шістнадцяти століть. Ця фундаментальна праця вченого одразу ж привернула увагу багатьох вітчизняних та закордонних дослідників та була перевидана англійською мовою у 1980 році [8].

Загалом, за такими ж науково-методичними принципами була підготовлена та опублікована й подальша ціла низка монографій Владилена Опанасовича [3; 5; 6; 7].

Працюючи в Інституті археології Владилена Опанасович щосезонно приймав участь у роботі археологічних експедицій. Брав участь у дослідженнях Бахчисараю, Херсонеса, Ольвії, в роботі новобудівних експедицій. На Миколаївщині, у 1970-х рр., він працював в новобудівній Південнобузькій експедиції (керівник Г.Т. Ковпаненко) Інституту археології АН УРСР (надалі НАН України), де приймав участь у розкопках стародавніх курганів. Але, найбільший час свого експедиційного життя він провів в Ольвійській експедиції, якою керував його безпосередній начальник, завідувач античним відділом Інституту, колега і друг, у подальшому член-кореспондент НАН України, доктор архітектури, професор С.Д. Крижицький. В Ольвії В.О. Анохін працював на різних ділянках, але основним його завданням в процесі роботи експедиції була ідентифікація та наукова обробка знайденого під час розкопок нумізматичного матеріалу та знахідок сфрагістичного характеру. Підсумком його праць в Ольвії стала участь у низці наукових збірок та колективних монографій античного відділу Інституту [2, с. 3-36; 4, с. 68 – 89; 7].

Владилена Опанасович Анохін був ініціатором видання та головним редактором всесоюзного спеціального наукового щорічника «Нумізматики и

сфрагистика» (1963–1971 рр.), де ним та багатьма іншими провідними вітчизняними та закордонними фахівцями публікувались нумізматичні, епіграфічні та сфрагістичні матеріали, зафіксовані в Ольвії та інших містах античного світу.

Загалом В.О. Анохін є автором близько 60 наукових праць, зокрема 7 осібних і низки колективних монографій. Крім власної наукової діяльності Владилен Опанасович активно приймав участь в редагуванні багатьох наукових збірок, колективних та авторських монографій.

За життя Владилен Опанасович був доброю, скромною людиною, яка мала великий авторитет серед колективу Інституту археології НАНУ, колег з України, ближнього та дальнього зарубіжжя. В науковій діяльності він був дуже об'єктивним дослідником, цілком розсудливо сприймав іноді справедливую критику на свою адресу. Ніколи не ототожнював свою наукову діяльність та якісь непорозуміння з своїми колегами на науковому ґрунті з звичайним повсякденним життям. Про це яскраво свідчать його теплі стосунки та щира міцна дружба з головним науковим опонентом, відомим у світі корифеєм в галузі античної епіграфіки та нумізматики, професором Петром Йосиповичем Каришковським, який навідуючись з Одеси до столиці у своїх справах та професійних відрядженнях, завжди гостював саме у Владилена Опанасовича, де вони після роботи в Інституті археології, у домашній атмосфері, продовжували свої палкі дискусії з давньогрецької історії Північного Причорномор'я.

Владилен Опанасович Анохін залишив цей світ 20 січня 2019 року. Світла пам'ять про нього надовго залишиться в серцях його чисельних друзів, колег та учнів, а його наукове надбання золотими літерами на віки вписане в історичну науку України.

Література

1. Анохин, В.А., 1977. *Монетное дело Херсонеса (IVв. до н. э. – XII в. н. э.)*. К.: Наукова думка.
2. Анохин, В.А., 1984. «Борисфены» и их место в монетной системе Ольвии. *Античная культура Северного Причерноморья*. К.: Наукова думка, с. 3-36
3. Анохин, В.А., 1986. *Монетное дело Боспора*. К.: Наукова думка.
4. Анохин, В.А., 1986а. Монеты – стрелки. *Ольвия и её округа*. К.: Наукова думка, с. 68 – 89
5. Анохин, В.А., 1989. *Монетное дело античных городов Северо-Западного Причерноморья*. К.: Наукова думка.
6. Анохин, В.А., 1999. *История Боспора Киммерийского*. К.: Наукова думка.
7. Анохин, В.А., 2011. *Античные монеты Северного Причерноморья*. К.: Наукова думка.
- Крыжицкий, С.Д., Русяева, А.С., Крапивина, В.В., Лейпунская, Н.А., Скржинская, М.В., Анохин, В.А., 1999. *Ольвия. Античное государство в Северном Причерноморье*. К.: Наукова думка.
8. Anokhin, V.A. 1980. *Coinage of Chersonesus, IV century BC — XII century AD*. Moscow; Oxford.